

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

שביעית - פרק תשיעי

משנת רפאל - רלז

דיני הביעור בשביעית

משנה ח

מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פְּרוֹת שְׁבִיעִית בביתו **וְהִגִּיעַ שְׁעַת הַבְּעוּר³²** - שכלו פירות אלו לחיה מן השדה - **מִחֶלֶק מְזוּזָן שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד** מבני ביתו, ולשכניו ולקרוביו, ומה שנשאר מבער מן הבית, כלומר שמוציאו ומניחו על פתח ביתו ואומר: "אחינו בית ישראל, מי שצריך ליטול ליטול" (תוספתא).

וְעֵינַיִם אוֹכְלִין אַחַר הַבְּעוּר - מפירות שביעית שלקטו מן ההפקר, **אָבֵל לֹא עֲשִׂירִים** - שאסור לעשירים לזכות בפירות שנתבערו מן הבית, **דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה** שנאמר (שמות כג, יא) "וְאָכְלוּ אֲבִינֵי עַמָּךְ" - אביוני עמך ולא עמך.

רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֶחָד עֵינַיִם וְאֶחָד עֲשִׂירִים אוֹכְלִין אַחַר הַבְּעוּר ואף בעל הבית עצמו יכול לחזור ולזכות בפירות, שהוא דורש: "וְאָכְלוּ אֲבִינֵי עַמָּךְ" - האביונים ועמך³³.

משנה ט

מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פְּרוֹת שְׁבִיעִית, שֶׁנִּפְּלוּ לוֹ בִּירְשָׁה אוֹ שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ בְּמַתְּנָה - והפירות נלקטו בהיתר על מנת לאכלן בקדושת שביעית, **רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: יִנְתְּנוּ לְאוֹכְלֵיהֶן** כלומר אינו אוכלם לבדו, שלא יהא מחזיק טובה למי שנתן לו במתנה, אלא יאכלו אחרים עמו, **וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים:** לשיטתך רבי אליעזר,

אליעזר לטעמיה דסבר כב"ש, דאמרי [לעיל פרק ד' משנה ב'] אסור לאכול פירות שביעית בטובה, כלומר להחזיק טובה למי שנתן לו פירות שביעית דרחמנא אפקרינהו, הילכך זה שנתנו לו פירות שביעית במתנה או נפל לו בירושה אסור שיאכלם לבדו שלא יחזיק טובה למי שהורישם לו או שנתנם לו במתנה, אלא יאכל אותם עם אחרים כדי שלא יהא אוכל פירות שביעית בטובה: וחכ"א

ר' עובדיה מברטנורא

ח והגיע שעת הביעור. זמן ביעור הפירות לפי מקומן כדתנן לעיל ג' ארצות לביעור ובברייתא [פסחים נג.] שנינו אוכלים בענבים עד הפסח, בזיתים עד העצרת, בגרוגרות עד החנוכה, בתמרים עד הפורים, וכולן של שנה השמינית. וזמנים הללו בסתם שאין ידוע אם כלה לחיה מן השדה אם לאו אבל בידוע הכל לפי מה שכלו: מחלק מזון שלש סעודות לכל אחד ואחד. מאנשי ביתו, ואח"כ מחלק לשכניו ולקרוביו ומידעיו, ומוציא ומניח על פתח ביתו ואומר אחינו בית ישראל מי שצריך ליטול יטול: ועניים אוכלים אחר הביעור אבל לא עשירים. דכתיב (שמות כג) ואכלו אביוני עמך ויתרם תאכל חית השדה, אביוני עמך ולא עמך: אחד עניים ואחד עשירים. קרי ביה ואכלו אביוני וגם עמך. והלכה כרבי יוסי: ט רבי אליעזר אומר ינתנו לאוכליהן. אע"פ שפירות הללו בהיתר נלקטו לאכלן בקדושת שביעית, מכל מקום סבר ר' אליעזר דאסור לזה שנתנו לו פירות הללו לאכלן לבדו, אלא ינתנו שיאכלם הוא עם אחרים, דר'

ביאורים והרחבות

32. עיין לעיל (בהערה 19) בדעות השונות בעניין משמעות ה'ביעור'.

33. הרמב"ם גורס במשנה: אחד עניים ואחד עשירים אין אוכלין אחר הביעור, וראה לעיל בהערה 19.

ר' עובדיה מברטנורא

אין החוטא נשכר. חכמים לדבריו דר"א קאמרי ליה, לדידן מותר לאכול פירות שביעית בין בטובה בין שלא בטובה, אלא לדידך דאמרת אסור לאכול פירות שביעית בטובה היכי קאמרת ינתנו לאוכליהן ושריית למי שנתנו לו פירות שביעית במתנה לאכלן עם אחרים, והלא מצינו חוטא נשכר שאוכל אותן עם כל בני אדם, והדין נותן לפי דבריך שימכרו לאוכליהן שיפרע אותם מה שהן שווין כדי שלא יהא חוטא נשכר והדמים יתחלקו לכל אדם. ואין הלכה כר"א: האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה חייב מיתה. דלא תימא אין חלה בשביעית משום דכתיב לאכלה ולא לשריפה וחלה אם נטמאת טעונה שריפה, קמ"ל דראשית עריסותיכם אמרה תורה, מאיזו עסה שתהיה חלה תרימו:

י א שביעית משמטת את המלוה. המלוה את חברו ועברה עליו שביעית אחר ההלוואה אינו יכול לתבוע הלואתו מחבירו כדכתיב (דברים

שאסור לאכול בטובה, איך הוא יכול לאכול יחד עם אחרים, הרי הוא אוכל ממה שאסור לו והוא חוטא, והרי אין החוטא נשכר, אלא לפי דבריך ימכרו הפירות עצמם לאוכליהן ולא יינתנו לו במתנה, כדי שלא יחזיק טובה על מתן פירות שביעית, ודמיהם יתחלקו לכל אדם על ידי בית דין³⁴. האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה - קודם שהופרשה ממנה חלה - חייב מיתה בידי שמים, כדין האוכל חלה במזיד. שאף על פי שפירות שביעית פטורים ממעשרות, עיסת שביעית חייבת בחלה³⁵:

פרק עשירי

דיני שמטת כספים בשביעית

משנה א

שביעית משמטת - מבטלת את המלוה - את ההלוואה, בין שניתנה ההלוואה בשטר ובין שניתנה שלא בשטר³⁶.

הקפת החנות - קניית מצרכים בהקפה אינה משמטת שאין זו הלוואה. ואם עשאה מלוה - שסיכם החנווני עם הקונה את סכום ההקפה ורשם אותו כחוב - הרי זו משמטת.

(ט) שמוט כל בעל משה ידו: בשטר. שכתב לו שטר באחריות נכסים ושעבד קרקעות על המלוה דמיחזי כמי שמשכן קרקעות אצלו, אעפ"כ שביעית משמטתו: הקפת החנות. שקנה ממנו באמנה: אינה משמטת. דאין זה חוב ואין זו דרך מלוה: ואם עשאה מלוה. שחשב עם הקונה וקפן עליו

ביאורים והרחבות

34. פירוש: רבי אליעזר סובר כבית שמאי (לעיל ד, ב), שאסור לאכול פירות שביעית בטובה, כלומר להחזיק טובה למי שנותן לו פירות שביעית, שהרי התורה הפקירתם, ולכן אסור לו לאכול לבד, כדי שלא יהא מחזיק טובה לנותן, אלא יאכלו אחרים איתו. ברם, דעת חכמים היא שיכול לאכול לבדו, כבית הלל (שם), שאוכלים בטובה ושלא בטובה, אלא שהם אומרים לרבי אליעזר: לשיטתך, שאין לאכול פירות שביעית בטובה, אם כן מצינו שהחוטא נשכר בכך שאוכל ממה שאסור לו.

35. עיין ברטנורא ד"ה "האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה חייב מיתה".

36. המלוה את חברו ועברה עליו שביעית אחר ההלוואה, אינו יכול לתבוע הלואתו מחברו,